

CUVÂNT ÎNAINTE

Omul este esențialmente o ființă socială, este produs al societății și producător de societate. În cadrul social, omul intră într-o multitudine de relații sociale cu semenii săi.

Unele din aceste relații sociale devin raportori juridice dacă fac obiectul reglementării lor prin norme juridice.

Din perspectivă juridică, societatea este un sistem structural, implică o ordine, în raport de care există, se manifestă și evoluează și al cărui conținut poate fi juridic, politic, moral, economic sau de altă natură.

Ordinea socială este o realitate ce are coordonate proprii, făcând posibilă diferența dintre societate ca formă superioară de organizare existențială umană, iar pe de altă parte, simpla colectivitate. Spre deosebire de orice formă de colectivitate umană (familia, grupurile sociale mai mult sau mai puțin organizate), societatea se caracterizează printr-o ordine relativ stabilă care este impusă, iar ca natură este în primul rând juridică. Se poate spune că sistemul dreptului, ca ordine juridică, este sistemul structurant al oricărei societăți care asigură coeziunea de sistem, stabilitatea, individualitatea, dar și posibilitatea evoluției sale.

Pe de altă parte, societatea este realitatea dreptului, mediul care justifică și legitimează sistemul normativ. De aceea, nu concepem dreptul ca o realitate normativă abstractă, ci numai ca drept al unei anumite societăți în raport de care se și manifestă. Norma juridică reglementează relații sociale care, în acest fel, devin relații juridice. Participanții la raporturile juridice sunt subiecți de drept, iar conținutul acestor raporturi sunt drepturile și obligațiile consacrate sau recunoscute de legi. Prin urmare, deși fiecare dintre sisteme, juridic și social, are o relativă autonomie funcțională și evolutivă unul față de celălalt, reținem aspectul esențial conferit de corespondența biunivocă dintre drept și societate sau, altfel spus, mediul social: societatea implică ordinea juridică, fără de care sistemul social nu ar putea exista, și condiționează, de cele mai multe ori, determină specificul și conținutul sistemului judiciar, conferind realitate dreptului. Pe de altă parte, dreptul, cu toată autonomia sa sistemică și funcțională, nu poate fi conceput decât ca realitate socială, fiind în același timp instrumentul prin care statul, unic creator al dreptului, conferă socialului ordinea juridică pentru ca sistemul social să poată exista, funcționa și evolua.

Realitatea dreptului, înțeleasă ca realitate socială, implică un raport de adecvare a dreptului la mediul social, care exprimă și o contradicție unilaterală, în sensul că dreptul, sistemul normativ existent la un anumit moment istoric, poate contrazice mediul său, adică societatea, dar societatea nu poate contrazice dreptul ca ordine și structură a sa, ci, mai mult, îi determină conținutul.

În acest context poate fi înțeleasă semnificația unei constituții ca așezământ politic și juridic al unei societăți, adică principalul factor de configurare a ordinii sociale prin toate componentele ei: politic, economic, cultural, valoric și, nu în ultimul rând, prin definirea omului ca individ și persoană, dar prin forma abstractă conferită de subiect de drept în cadrul diversității raporturilor sociale, inclusiv cele dintre individ și stat, guvernanți și guvernați.

Există raporturi de intercondiționare între societate, stat și drept, în sensul că societatea este mediul în care statul și dreptul se manifestă, conferindu-i acesteia organizarea și ordinea necesară pentru ca o simplă colectivitate să devină o formă de organizare socială.

Prin urmare, societatea și statul apar și evoluează împreună, orice modalitate concretă de organizare a unei societăți neputând fi decât una statală. Expresia „societate organizată statal” exprimă corespondența dintre stat și societate.

În această accepțiune largă, statul concretizează societatea, conferindu-i o organizare ca sumă a trei elemente: teritoriul, populația și suveranitatea sau puterea. Societatea organizată devine în acest fel stat (țară), care la rândul său se individualizează prin caracterele și atributele consacrate de constituția fiecărei țări.

Statul este, în esența sa, exprimat instituțional ca forma supremă de autoritate politică care creează ordinea socială. Altfel spus, statul este puterea de stat care la rândul ei este întotdeauna politică, adică orientată și exercitată spre realizarea unui scop general, care într-o societate democratică nu poate fi decât interesul public. În orice societate democratică, statul este puterea organizată a poporului. Puterea, ca element constitutiv, exprimă ea însăși întreaga ființă a statului, la fel cum și celelalte două elemente constitutive, teritoriul și populația, poartă în sine realitatea societății organizată statal.

Referitor la relația dintre stat și putere și rolul statului ca factor de organizare socială, statul poate fi conceput prin propria sa structură și ordine. Este ceea ce în literatura de specialitate se consideră a fi accepțiunea restrânsă (juridică) a statului. Din această perspectivă statul apare ca formă organizată, instituționalizată a puterii politice, aceasta din urmă având ca titular poporul într-o societate democratică.

Hans Kelsen, principalul autor al teoriei normativiste a dreptului, sublinia că statul poate fi considerat o ordine juridică de constrângere, o putere de comandă și are o voință proprie, distinctă de cea a indivizilor și situată deasupra lor. Astfel, se explică deosebirea în statut juridic dintre guvernanți și guvernați.

Există o relație de intercondiționare între stat și drept. Cele două realități de suprastructuri sociale au apărut deodată și din aceleași cauze. Statul creează dreptul, iar dreptul delimitează configurația și limitează acțiunile statului. Acest din urmă aspect legitimează principiul supremației dreptului în raport cu statul, specific conceptului de stat de drept care stă la baza constituționalismului contemporan.

Există o situație paradoxală, în sensul că, deși statul este unicul creator al dreptului (nu pot exista norme juridice care să nu fie, după caz, create, recunoscute sau consacrate de stat), totuși sistemul de drept își impune autoritatea sa existențială statului creator, astfel încât într-o organizare și funcționare instituțională a statului, însăși legitimitatea acestuia ca putere de comandă și

organizare socială a puterii este conferită de drept, în mod deosebit de normele constituționale, care în esență reglementează raporturi sociale fundamentale privind instaurarea, exercitarea și menținerea puterii.

Statul și dreptul au un caracter istoric, materializat în tipurile de stat: sclavagist, feudal, socialist și capitalist. Structura și funcțiile statului au evoluat, dar esența sa a rămas aceeași: o putere de comandă și un instrument de organizare a societății umane prin intermediul dreptului.

Aspectele multiple ale integrării României în Uniunea Europeană și ale globalizării formează obiectul analizei în unele eseuri și studii cuprinse în acest volum.

Noi, împreună cu majoritatea statelor lumii ne aflăm într-o profundă criză a democrației care se manifestă prin desconsiderarea valorilor existențiale ce caracterizează omul și societatea, în mod deosebit viața, demnitatea umană, principiile echității, dreptății al justiției, obligația guvernanților de a respecta drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Toate aceste fiind consecința unor măsuri restrictive discriminatorii și abuzive ale guvernanților sub pretextul declarat de a combate și a prevenii extinderea pandemiei.

Pandemia actuală este o realitate dureroasă cu consecințe grave și sunt necesare intervenții ale statului și măsuri sanitare ale statelor care stopeze extinderea virusului, măsuri care să protejeze viața și sănătatea oamenilor, demnitatea lor, nu să le distrugă.

Din nefericire guvernanții din multe țări inclusiv din România și cei care conduc Uniunea Europeană, în mod voit nu vor să înțeleagă realitatea prezentă că nu măsurile restrictive și discriminatorii abuzive, obligativitatea vaccinării cu seruri netestate și care pot pune în pericol sănătatea și viața oamenilor, desconsiderarea omului și a demnității sale, degradarea gravă a unor sisteme ale sistemului social cum sunt sănătatea economia, educația, cultura și în general viața publică, vor avea ca efect încetarea pandemiei și pretinsa apărare a vieții și sănătății oamenilor.

În unele studii și eseuri pe care acest volum le cuprinde ne referim pe larg și la aceste aspecte.

Ființa unei națiuni și a organizării sale statale este exprimată în primul rând în planul cunoașterii de istorie. Istoria unui stat are evident un caracter unitar și nu poate fi disociată de fenomenul juridic. Prin urmare, înțelegerea corespunzătoare a realităților istorice în plan social și politic ale unui stat este condiționată și de surprinderea evoluției fenomenului juridic. Statul în evoluția sa istorică nu poate fi conceput numai prin fapte politice sau sociale, ci și prin formele juridice determinate de elementele economice și politice dar care exprimă în același timp aceste realități. Unitatea istoriei unui stat este astfel în mod firesc întregită prin istoria dreptului său. În acest sens Hegel afirma că raportarea la istorie înseamnă de fapt conștiința existenței statului în progresul acesteia întru libertate.

În acest context analizăm unele aspecte ale vechiului drept românesc, ale ideii de libertate la români și prezentăm contribuția unor personalități ale dreptului și culturii noastre la construcția constituționalismului românesc la afirmarea și

înțelegerea libertății nu numai ca drept fundamental și în același timp ca însușire esențială a omului ca persoană în raporturile sale complexe cu societatea și statul.

Partea a doua a monografiei cuprinde scrisori ale autorului pe care am considerat ca fiind util a le aduce la cunoștința cititorilor nu din considerente de etalare a persoanei autorului, ci pentru a sublinia că prin actul comunicării epistolare se pot contura idei, ce exprimă convingeri profunde și se realizează dialogul ca formă de manifestare a unor prietenii sincere și statornice, nu în precaritățile existențiale de tot felul în care trăim ci în cultură.

Mesajul pe care dorim să-l transmitem cititorului prin abordarea interdisciplinară a unor aspecte privind omul, societatea și statul poate fi cuprins în cuvintele Sfântului Toma din Aquino: „individul este pentru stat, statul pentru persoană și persoana pentru Dumnezeu”.

Monografia se adresează tuturor iubitorilor de cultură. Interesați de problematica omului a societății și a statului și în egală măsură specialiștilor în drept și științe sociale, studenților, masteranzilor și doctoranzilor.

Dr. MARIUS ANDREESCU